



Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI MAATALOUSYRITTÄJÄN ELÄKELAIN MUUTTAMISESTA (HE 88/2024 VP)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta (HE 88/2024 vp). Pyydettyä lausuntona maa- ja metsätalousministeriö esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjän eläkelakia (1280/2006) muun muassa siten, että Välitä viljelijä –projektista tehdään pysyvä toimintamalli. Hallituksen esityksen tavoitteena on maatalousyrittäjien työkyvyn tukeminen, maatalousyrittäjien työkyvyttömyyden ennaltaehkäisy sekä maatalousyrittäjien työurien pidentäminen.

Hallituksen esityksen mukaan maatalousyrittäjän eläkelaisissa säädettäisiin maatalousyrittäjien varhaisen tuen palveluista. Palvelujen järjestäjänä toimisi Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Palvelut olisivat työkykyneuvojen neuvonta- ja ohjauspalvelut, harkinnanvaraisesti annettavat ostopalvelusitoumukset mielenterveyden asiantuntijapalveluihin, varhaisen tuen toimintamallin ja varhaisen tuen toimintamallia toteuttavan sidosryhmäverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen sekä koulutukset, digitaaliset palvelut ja palveluihin liittyvä viestintä. Valtio korvaisi palvelujen kustannukset valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan puitteissa. Maatalousyrittäjien varhaisen tuen palveluja järjestettäisiin maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutetuille maatalousyrittäjille eli maatilatalouden harjoittajille, poronhoitajille ja kalastajille.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) on vuoden 2017 alusta lukien toimeenpannut määräaikaisen rahoituksen turvin valtakunnallista Välitä viljelijästä -projektia. Välitä viljelijästä -projektin tarkoituksen tarkoituksena on muun muassa tukea maatalousyrittäjien työssä jaksamista. Välitä viljelijästä -projektin kohderyhmään ovat kuuluneet maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutetuista maatalousyrittäjistä ainoastaan maatilatalouden harjoittajat (tuotantoeläin- ja viljatilalliset). Välitä viljelijästä -projektin palvelujen piiriin eivät siten ole kuuluneet MYEL-vakuutetut poronhoitajat ja ammattikalastajat, jotka kuitenkin määrittävät maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä maatalousyrittäjiksi. Välitä viljelijästä -projektiin on viime vuosina ollut käytettävissä vuosittain noin kaksi miljoonaa euroa.

Välitä viljelijästä -projektin palvelujen sisällöstä ei ole ollut olemassa lainsäädäntöä. Maatalousyrittäjien eläkelaitos on vuosittain toimittanut sosiaali- ja terveysministeriölle toimintasuunnitelman siitä, minkälaisia palveluja maatalousyrittäjille järjestetään työssä

jaksamiseksi. Maatalousyrittäjien eläkelaitos on lisäksi puolivuositain raportoinut sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle toimintasuunnitelman toteutumisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Välitä viljelijästä -projekti muutettaisiin pysyväksi toimintamalliksi säätämällä projektin toiminnoista maatalousyrittäjän eläkeläissa ja jatkossa Välitä viljelijästä -projektin palveluja nimitettäisiin laissa maatalousyrittäjien varhaisen tuen palveluiksi. Edellä mainittujen palveluiden tavoitteena olisi maatalousyrittäjien työkyvyn tukeminen, työkyvyttömyyden ennaltaehkäisy sekä työurien pidentäminen. Maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin kannatettavana sitä, että Välitä viljelijästä -projektista tehdään pysyvä toimintamalli. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa tässä yhteydessä myös, että maatalousyrittäjien työkyvyn tukemisella on yhteys myös huoltovarmuuteen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että maatalousyrittäjien varhaisen tuen palvelujen piiriin tulisivat maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä tarkoitetut maatalousyrittäjät, joiden MYEL-vakuutus olisi voimassa. Maatalousyrittäjien varhaisen tuen palvelujen piirissä eivät olisi hallituksen esityksen mukaan maatalousyrittäjän eläkelain 8 a §:ssä tarkoitetut apurahansaajat. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maatalousyrittäjien varhaisen tuen palvelujen piirissä olisivat maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä tarkoitetut maatalousyrittäjät eli maatilatalouden harjoittajat, kalastajat ja poronomistajat. Maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettuja maatalousyrittäjiä ovat myös sellaiset metsätalalliset, jotka täyttävät metsän pinta-alan ja työskentelyn osalta MYEL-vakuuttamisen edellytykset. Pääosin MYEL-vakuutetuilla metsätiloilla on myös maataloutta.

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu soveltamisalan rajausta on selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maatalousyrittäjän eläkelain systematiikka (jako maatalousyrittäjiin ja apurahansaajiin). Maa- ja metsätalousministeriö pitää tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana myös hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta siitä, että MYEL-vakuutetut kalastajat ja poronomistajat tulevat maatalousyrittäjien varhaisen tuen palvelujen piiriin.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa hallituksen esityksen HE 88/2024 vp sisältöön. Maa- ja metsätalousministeriö pitää hallituksen esitystä kaiken kaikkiaan erittäin tärkeänä ja kannatettavana.